

اعلیحضرت بابای ملت در ۴۰ سال حکومتش چه کرد؟

افغانستان عزیز در دورهٔ چهل سال سلطنت فرخندهٔ اعلیحضرت محمد ظاهر شاه "بابای ملت" توانست فاصلهٔ بیشتر از یک قرن را در عرصهٔ های مختلف انکشاف و ترقی پیماید.

قسمت چهارم

➤ - شاهراه کندهار - هرات - تورغندی و اسلام قلعه:

در سال ۱۳۳۶ هـ ش (۱۹۵۷م) به طول ۶۷۹ کیلومتر آغاز و در سال ۱۳۴۵ هـ ش (۱۹۶۶م) به شکل کانکریتی با ادارهٔ افغانی و همکاری اتحاد شوروی به کمک مهندسين و متخصصين افغانی و روسی اعمار گردیده است. بعداً این جاده دو شاخه شده که شاخهٔ غربی آن به طول ۱۲۱ کیلومتر هرات را با اسلام قلعه سرحد افغانستان و ایران به مدیریت وزارت فواید عامه و همکاری انجنیران و تخنیکران امریکایی اسفالت شده وصل نمود.

➤ شاهراه کابل - قندهار:

طول عمومی سرک کابل الی کندهار ۴۸۳ کیلومتر، در سال ۱۳۴۰ هـ ش (۱۹۶۱م) با ادارهٔ افغانی و کمک و همکاری مهندسين و انجنیران امریکایی شروع و در سال ۱۳۴۵ هـ ش (۱۹۷۱م) خاتمه یافت. بعداً این شاهراه بطول ۱۰۴ کیلومتر کندهار را به سپین بولدک و چمن، در سرحد افغانستان و پاکستان وصل کرد.

فراموش نباید کرد که در دوران پادشاهی اعلیحضرت محمد ظاهر شاه اصل بی طرفی افغانستان که در کنفرانس باندونگ بدان تعهد سپرده شده بود و افغانستان یکی از بنیان گزاران این پیمان بود، عمیقاً مدنظر بوده و با وجود یک کشور کوچک آسیائی آن پیمان را حمایت می کرد. نمونه برجسته تر از این، ساختمان شاهراه کابل - قندهار با امریکایی ها و قندهار - تورغوندی با شوروی، دو ابر قدرت که میانه نیک باهم نداشتند، بهترین نمایندگی از فراست و دور اندیشی و کیفیت سیاست آن نظام می نماید.

➤ شاهراه کابل - گردیز:

با ۱۳۰ کیلومتر طول بین سال های ۱۳۴۴ هـ ش (۱۹۶۵م) تا سال ۱۳۵۰ هـ ش (۱۹۷۱م) اعمار گردیده است، و بعداً همین شاهراه به صورت پخته کاری با طول ۱۱۷ کیلومتر گردیز را با خوست وصل نمود.

➤ شاهراه کابل - ننگرهار - تورخم (خط تحمیلی دیورند):

با سوراخ کردن دل سلسله جبال صافی و خورد کابل و اعمار تونل "ماهی پر" از طرف وزارت فوائد عامه افغانستان با کمک و همکاری مهندسین و متخصصین اضلاع متحده امریکا به طول عمومی ۲۲۳ کیلومتر به صورت پخته کاری و اسفلت آغاز و در سال ۱۳۴۴ هـ ش (۱۹۶۵م) تکمیل گردیده و به بهره برداری آغاز نمود. تونل ماهیپر و تونل سالنگ از جمله کار های آزمان است که اکنون بعد از ۶۰ سال و سرازیر شدن ملیارد ها دالر و یوروی باد آورده از سراسر جهان، کسی حتی فکر همچو پروژه ها را در افغانستان کرده نمی تواند، طوریکه دیده

گالری ها و تونل شاهراه ماهیپر در شرق کابل

می شود تمام جهان نمی تواند حتی تخریبات جزئی سرک های سالنگ را ترمیم نماید.

حقیقت و واقعیت امر اینست که در عهد بزرگمرد تاریخ افغانستان، اعلیحضرت شهید محمدنادرخان و برادران اعلیحضرت شان که مملکت را از دوره تاریکی در تاریخ افغانستان نجات دادند، در کوتاه ترین مدت بنیاد اساسی انکشاف صنعتی ساختن کشور را گذاشتند. پادشاه افغانستان مستشعر از آن بودند که یک کشور و ریشه یک جامعه با ساختمان تفرجگاه ها اعمار شده نمیتواند، بلکه کانون علم ودانش و آغاز بنیانگزاری زیربنای اقتصادی و صنعتی، یک کشور را از پرتگاه نابودی کشیده میتواند و در کاروان پیشرفت و ترقی می پیوندد. با صراحت کامل بعنوان معاندین رهبران یک نظام خجسته اعلام میداریم که تنها پنج سال خدمات محمدنادرشاه در تاریخ افغانستان مانند ندارد و اگر داشته باشد لطفاً بنامید.

معتقدم که کارنامه های اعلیحضرت محمدنادرشاه شهید را میتوان تهداب اصلی دوران میمون سلطنت اعلیحضرت محمدظاهرشاه نامید که بدون آن مشکل بود قدم های بعدی را گذاشت. تنها بگونه ای مثال میتوان ضمن پایه گذاری تهداب پوهنتون، درآنوقت از بزر نطفه اولی فاکولته طب یاد کرد که از ثمر آن پسر فرزانه اش، محمدظاهرشاه، پوهنتون امروزی افغانستان را افتتاح کرد. و یا اینکه نمونه از زیربناء را مثال آورد و بنای ساختمان سرک دره شکاری آنزمان را یاد نمود که تنها و تنها با بازوی مردان افغان اعمار گردید. قبل از آن مردم پای پیاده و یا توسط حیوانات باربر در تابستان از طریق کوتل خاواک به شمال افغانستان سفر میکردند و در زمستان با هزار و یک مشکل از طریق کوتل حاجی گگ بعد از هفته ها به مزارشریف مواصلت میکردند. کور باد چشمانیکه این همه را نادیده میگیرند.

➤ بند برق سروبی:

بعد از ادغام دریای کابل و پنجشیر در ۲۵ کیلومتری شرق کابل موقعیت دارد، ساختمان این بند و اعمار دستگاه تولید برق زیر نظارت افغانی با کمک و همکاری مهندسين و انجیران کمپنی زیمنس آلمانی در سال 1950 م آغاز

بند برق سروبی

پایپ های سه گانه آبریز توربین های بند سروبی

و در سال 1957 اختتام یافته و برای تنویر شهر کابل فعال گردید. این دستگاه تولید برق دارای سه توربین بوده که هر کدام ۷۰۰۰ کیلو وات برق در هر ساعت تولید می نمایند، یعنی مجموعاً در هر ساعت ۲۱۰۰۰ کیلووات برق تولید کرده به دسترس مردم کابل می گذارد.¹

➤ بند آبگردان و تولید برق چک وردگ:

در واقعیت اولین تخم صنعتی ساختن کشور و تولید انرژی قبل از جنگ جهانی دوم در چک وردگ گذاشته شد. وزارت فواید عامه وقت با استخدام مهندسين ساختمانی و انجیران کمپنی AEG اقدام به ساختمان فابریکه چک وردگ نمود. این فابریکه که در آن سه توربین و جنراتور نصب گردید دارای مجموع ۹۰۰۰ کیلووات برق بود که در آنزمان کسی حتی خواب چنین ظرفیت تولیدی را هم دیده نمیتوانست. پایه های انتقال برق از دره زیبای خوات و دشت توپ گذشته و از سب ستیشن دهمزنگ، کابل را مالامال از نور برق دائمی گردانید. بحث بیشتر در این مورد از حوصله این مجموع خارج است.

1- از یادداشت های انجیر احسان الله مایار که مدتی در عهد سلطنت بابای ملت رئیس برق کابل بوده است و یادداشت های عبدالحکیم نوری که از روز گذاشتن اول سنگ تهداب این بناء بزرگ توسط اعلیحضرت پادشاه افغانستان تا روز افتتاح آن، رئیس این پروژه بوده است.

➤ بند برق و آبیاری نغلو:

در ۷۰ کیلومتری شرق کابل موقعیت دارد و در ۱۰ کیلومتری بند سروبی و یک و نیم کیلومتری نقطه ادغام دریا های کابل و پنجشیر واقع شده است، در ابتداء با نصب سه توربین ظرفیت تولید برق آن ۷۶۰۰۰ کیلووات بود که با نصب توربین چهارم ظرفیت برق آن به ۹۷۵۰۰ کیلووات رسید. با ذخیره مقادیر بزرگ آب و توزیع آن مطابق ضرورت قسمت اکثر مناطق شرق افغانستان را سرسبز و سیراب نگه می دارد.

➤ بند برق ماهیپر بالای دریای کابل:

در سال ۱۳۴۳ هـ شمسوی یعنی تقریباً ۵۰ سال قبل آغاز گردید که قدرت تولید شصت هزار کیلووات برق را داراست.

➤ بند آبیاری و تولید برق تنگی ننگرها (درونه روی دریای کابل):

بزرگترین بند آبی تولید برق و آبیاری در شرق افغانستان که با کانال کشی های بزرگ توانسته است تمام ولایت ننگرها را سرسبز و همیشه بهار نگهدارد.

نمایی از بند برق و آبیاری نغلو

احداث دو فارم بزرگ هده و غازی آباد بر علاوه سر سبزی منطقه و فارم داری ماشینی، برای بار اول در تاریخ افغانستان حاصل مالته و زیتون آن به خارج صادر می گردید و فابریکه کنسرو آن تولیدات زیتون را به مستهلکین در سرتاسر میهن ما عرضه می کرد.

➤ بند برق پلخمری:

در سال ۱۳۲۰ هـ شمسوی تکمیل و دارای ظرفیت ۴۸۰۰ کیلووات برق میباشد. این فابریکه برای بار اول در تاریخ افغانستان شهر پلخمری را از نور برق مستفید گردانید و برق مورد ضرورت فابریکه نساجی پلخمری را تأمین میکرد. معلومات مفصل و بیشتر در باره این بند را به کمک لینک آتی می توانید دریافت دارید.

<http://tkg.af/dari/analysis/analysis/9219>

➤ بند برق و آبیاری کجکی:

این بند روی دریای هلمند ساخته شده یکی از شهکار ها می باشد، گفته می شود که از جمله یکی از بزرگترین بند های آب گردان خاکی در جهان است، در ۱۶۱ کیلومتری شهر قندهار قرار دارد،

این بند برای آبیاری ساحه فوق العاده بزرگ یعنی ۱۸۰۰ کیلومتر مربع زمین زراعتی کافی است و از ظرفیت

بند برق و آبیاری کجکی

بزرگ تولیدی برق برخوردار می باشد. این بند در سال ۱۹۵۳ یعنی تقریباً ۵۹ سال قبل احداث گردیده است.

تبصره:

نیروهای نظامی انگلیس در سال ۲۰۰۴م توربین های سنگین وزن را با یک عملیات ترانسپورتی بی سابقه و با دادن تلفات جانی به ساحه بند کجکی رسانید ولی اکنون ۸ سال میگذرد، آن توربین ها هنوز هم در بین کاغذ های پوشیده باقی مانده و ظرفیت وجود ندارد که آن را نصب نماید.

➤ بند های آبگردان و تولید برق با حجم متوسط و بزرگ:

بند آبگردان داله (دهله) بالای دریای ارغنداب قندهار، کانال آبیاری بغرا و پروژه تولیدی و زراعتی هیرمند. بند و پروژه آبیاری بالای دریای کوچک، بند آبیاری "سرده" در کندهار، بند برق و آبیاری جبل السراج، و دیگری آن در خان آباد که در حدود ۶۰۰ کیلووات فی ساعت برق هم تولید می کرد قابل یادآوری است، که اگر به اصطلاح مدعیان، ترقی و آبادی کشور ما دست به تخریب و ویرانی وطن ما نمی زدند بزرگترین بند آب گردان و تولید آب و برق در شرق میانه بنام سلما و کاوه گان بالای دریای هریرود در ولایت هرات سی و پنج سال قبل تکمیل و به بهره برداری سپرده می شد، چون که ۲۵ فیصد کار آن در اخیر دوره شهید سردار "محمد داوود خان" به اتمام رسیده بود. و همچنین اعمار کانال بزرگی که از دریای گلپهار شروع و تا چهاریکار و بگرام می آمد به مدیریت افغان ها و کمک و همکاری متخصصین و مهندسین چینیایی اعمار گردید و سبب آبیاری زمین های بایر نواحی چهاریکار و دشت بگرام شد که به کمک آن به صد ها باغ انگور و زمین قابل زرع گردید.

در پلان کارم در نظر داشتم تا در مورد انکشافات اقتصادی و صنعتی میهن ما در طول زعامت اعلیحضرت بابای ملت روی اسناد دست داشته گزارشات بیشتر خدمت خوانندگان گرامی تقدیم دارم لیک متوجه شدم که این نبشته از صیغه یک مقال بیرون برآمده و با حجم یک اثر قطور تلفیق شده میتواند. قبلاً نیز بدان اشاره شد که یکی از نویسندگان شهیر افغان ما در نظر دارند تا در باره دوره بعد از سقوط نظام تاریک حبیب الله کلکانی تا ختم دوره نظام خجسته شاهی افغانستان در سال ۱۹۷۳ میلادی اثری را تدوین نمایند، لذا تصمیم گرفتم تا گزارشات خود را با این بخش زیر عنوان جداگانه ذیل منحصر گردانیده و این سلسله را اختتام بخشم.

بند های آبگردان و تولید برق که در زمان سلطنت " اعلیحضرت بابای ملت" به منظور آبیاری اراضی و تولید برق اعمار گردیده است و نمی شود به هیچ وجه از آنها چشم پوشی و انکار نمود، هر کدام آنرا می توان با در نظر داشت امکانات مالی و تخنیکی افغانستان آن وقت و تکنالوژی آن زمان در جهان به حیث یک شهکار حساب کرد که اکنون هم با وجود سرازیر شدن پول های باد آورده و ملیارد ها دالر واشنگتن و یوروی ممالک غربی و مهیا شدن تسهیلات ساختمانی در جهان، آن کارها مشکل و حتی ناممکن به نظر می آید.

پایان بخش چهارم
ادامه دارد

